

Parlament per al comiat de les promocions que finalitzen la carrera amb motiu del 90è aniversari de la Facultat (23 de maig de 2006)

Excel·lentíssim i Magnífic Senyor Rector, digníssimes autoritats, benvolguts companys, estimats exalumnes,

Aquestes breus paraules que com a padrí tinc l'honor d'adreçar a les promocions que ara acaben volen ser una expressió de la satisfacció del professorat per la finalització de la vostra carrera i també volen manifestar el desig de tots que us incorporeu a la vida laboral en un lloc de treball gratificant, que us permeti desenvolupar-vos dignament com a persones i des d'on pugueu aportar a la societat el fruit de la vostra activitat.

Aquesta és una de les principals missions de la universitat: preparar professionals qualificats que prestin el seu servei a la societat. Durant els anys en què heu trepitjat les aules de la Facultat heu anat adquirint coneixements i tècniques, tant teòrics com pràctics, que ara podreu portar a la pràctica com a bibliotecaris-documentalistes de ple dret.

Per sort, a més de les aules mateixes, heu pogut trepitjar durant el període de la vostra formació múltiples biblioteques i arxius, on heu tingut l'ocasió d'observar i practicar d'una manera integradora els coneixements teòrics que heu adquirit prèviament. Alguns de vosaltres, a més, heu tingut la sort de viatjar una temporada a l'estranger i gaudir d'una beca del programa Sòcrates-ERASMUS, o d'altres oportunitats que la Facultat us ha brindat. Aquesta bona preparació ha permès que, a hores d'ara, molts de vosaltres ja gaudiu d'una activitat professional remunerada.

Aquest acte solemne d'avui, al Paranimf de la nostra Universitat, pren una significació especial perquè estem celebrant els 90 anys de la creació de l'Escola Superior de Bibliotecàries, institució fundada per la Mancomunitat de Catalunya per dotar de professionals qualificades la xarxa de biblioteques populars del país que començà a implantar-se a partir de 1918.

Vosaltres, com les vostres antecessores, us heu estat preparant, també, per exercir amb competència i professionalitat un ofici que, segons diu una campanya actual del Col·legi de Bibliotecaris, és el segon ofici més antic del món. Les circumstàncies de fa 90 anys i les actuals són molt diferents. La quantitat d'informació disponible (i, en conseqüència, de possible coneixement) és molt més gran ara. Les facilitats tècniques per accedir-hi, també. Però alguna cosa essencial tenim en comú nosaltres i aquelles primeres bibliotecàries, i amb totes les bibliotecàries del món època rere època. Tant ara com abans, la nostra feina té a veure directament amb les persones; concretament, amb les necessitats d'informació de les persones: ja sigui per als estudis, per al lleure, per a la supervivència, per a la feina, etc. La nostra feina es justifica si algú altre s'aprofita de la informació que nosaltres identifiquem, avaluem, organitzem, preservem i difonem.

Tal com podrem llegir en el preàmbul del projecte de Codi deontològic del Col·legi: «La informació ha esdevingut un bé essencial en la nostra societat, i és un factor indispensable per al desenvolupament social, cultural i professional de les persones i les organitzacions. En aquest context, els bibliotecaris-documentalistes desenvolupen un paper fonamental en el procés de facilitar l'accés a la informació i a la cultura.»

Més endavant, en l'article 7, llegim: «Els serveis que presten els bibliotecaris-documentalistes han de ser de qualitat i dirigits a resoldre les necessitats informatives dels seus usuaris.»

Són bones paraules. Però poden ser més que bones paraules: com a codi deontològic de la nostra professió, estem moralment obligats a assumir aquests principis i a portar-los a la pràctica amb tota l'eficiència de què siguem capaços.

L'acte d'avui se celebra en aquest espai de la Universitat reservat a actes solemnes: el Paraním. Dissenyat per l'arquitecte Elies Rogent el 1868,¹ a les parets podem veure diferents escenes i retrats relacionats amb les ciències i les lletres. Fixeu-vos quantes persones que hi ha retratades... Totes elles poden ser un model per a tots nosaltres. Entre elles, només hi ha una dona: Juliana Morell. No és bibliotecària; tanmateix, voldria posar en relleu alguns trets de la seva biografia perquè enllacen amb els temps actuals. Juliana Morell va néixer a Barcelona el 1594 i va morir a Avinyó el 1653.

De ben petita quedà òrfena de mare, i el pare —un ric banquer de Barcelona— n'encomanà l'educació a les monges dominiques de Barcelona, «on va aprendre de llegir i escriure amb una facilitat tan gran que cridà l'atenció de les monges, que als quatre anys la retornaren al seu pare declarant que havia assolit tots els coneixements que el convent li podia transmetre».² Amb només set anys, aprengué a llegir i escriure llatí, grec i hebreu, les llengües de cultura de l'època. Als dotze anys, dominava, a més, l'àrab, el sirià, l'italià, el francès i l'espanyol. Als disset, parlava, llegia i escrivia en catorze idiomes.

Quan Juliana tenia set o vuit anys, el seu pare fou acusat d'un crim i hagué de fugir a Lió (França). A Lió, la nostra protagonista estudià nou hores diàries de retòrica, dialèctica, ètica i música. Quan tenia dotze anys defensà públicament un treball universitari sobre dialèctica i ètica, pel qual obtingué la màxima puntuació i una popularitat cada vegada creixent.

Més tard, el pare es traslladà a Avinyó —que aleshores formava part dels Estats Pontificis. Quan hi arribà, Juliana ja era famosa. Allà continuà estudiant filosofia, física, dret civil i dret canònic: uns complets estudis superiors. L'agost de 1608, als catorze anys, obtingué el grau de doctora en Dret, després de defensar públicament una tesi al palau pontifici d'Avinyó davant d'una nombrosa concurrència formada pel bo i millor del món universitari.

El seu pare havia previst per a ella un futur còmode i benestant: pensava deixar-li tota la fortuna i havia decidit que es casaria amb un home de molt bona posició. Però Juliana havia pres una decisió que l'enfrontaria de ple amb el pare: abans de

¹ Freixa, Mireia. «Elies Rogent i el Paraním de la Universitat de Barcelona». En: Congrés d'Història de Barcelona (9è: 2005: Barcelona). *El tombant de 1868–1874: resums de les ponències i comunicacions*. Barcelona: Arxiu Històric de la Ciutat, 2005. Disponible també en línia a: <http://www.bcn.es/arxiu/arxiuhistoric/catala/activitats/congres/9congres/pdf/resumfreixa.pdf>.

² Espargaró, Alba; Gassó, Magda. *Aventureres de la història: els altres noms propis de la història de Catalunya*. Barcelona: L'Esfera dels Llibres, 2006, p. 149. Per a una informació més àmplia sobre aquesta dona, cal partir de la biografia de Rousset, Matthieu-Josep, *La vénérable mère Julienne Morell, dominicaine: sa vie, sa doctrine, son institut*. Lyon; Paris: Delhomme et Brigueu, 1893, i d'algun altre treball posterior: Morley, S. Griswold, «Juliana Morell: postscript», *Hispanic review*, vol. 9, no. 3 (1941), p. 399–402 (disponible en línia a: <http://www.jstor.org/view/00182176/ap020037/02a00080/0>).

complir quinze anys entrà al convent de les dominiques de Santa Pràxedes, a Avinyó, on prengué els vots el 20 de juny de 1610.

Durant la seva llarga vida monacal va traduir al francès *Vita spiritualis* de sant Vicent Ferrer, amb comentaris i notes³ i també la regla de sant Agustí;⁴ i és autora d'uns *Exercices spirituels sur l'éternité*,⁵ diversos poemes en llatí i en francès, i una història del convent de Santa Pràxedes i de les reformes arquitectòniques que s'hi havien fet, que conté unes biografies d'algunes monges d'aquella comunitat.

Com podem comprovar, ens trobem davant d'una figura amb una intel·ligència excepcional i amb una enorme capacitat d'aprendre: dues característiques que ja voldriem molts per a nosaltres mateixos. Podriem destacar alguns trets de la seva biografia que no han passat de moda, tot al contrari: la seva mobilitat geogràfica, el seu coneixement de múltiples llengües i l'enciclopedisme del seu saber, com també el seu fort caràcter, que va fer que s'enfrontés amb el pare, que li tenia preparat un destí còmode i convencional. Enfront d'això, motivada per una opció de vida ben particular i probablement gràcies, també, a una intel·ligència fora del comú, abraçà la vida religiosa, des de la qual pogué continuar llegint, escrivint, investigant...

Tant de bo existissin moltes més Julianes Morell que ens fessin de model en la nostra vida personal i acadèmica.

Estimats exalumnes, ha arribat el moment del comiat i de la felicitació. Felicitació perquè heu sabut vèncer les dificultats i els reptes de la carrera. Des d'avui esteu capacitats legalment per portar endavant una professió, la de bibliotecari-documentalista. Que la societat sàpiga reconèixer en vosaltres uns dignes successors d'aquelles bibliotecàries que a partir de 1918 començaren a posar pertot la llavor de la cultura i la informació. I que l'esperit de Juliana Morell ens inspire a tots. Que així sia!

Amadeu Pons

Barcelona, 23 de maig de 2006

³ Lyon, 1617; Paris, 1619.

⁴ Avignon, 1680.

⁵ Avignon, 1637.